

Література

1. Скакун О.Ф. Теорія держави і права : [Підручник].– Пер. з рос. / О.Ф.Скакун – Харків : Консум, 2001.– 656 с.
2. Висновок Головного науково-експертного управління Апарату Верховної Ради України на проект Кримінального процесуального кодексу України (реєстр. № 9700 від 13 січня 2012 р.) Електронний ресурс] / http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=42312
3. Проект Закону про внесення змін до Кримінального кодексу України щодо введення інституту кримінальних проступків (реєстр. № 1202 від 8 січня 2013 р.) Електронний ресурс] / http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=45306

УДК: 343.5 (043.2)

Потильчак А.О.,
асистент,
Примаченко О.М.,
магістрант,
Національний авіаційний університет, м. Київ, Україна

КРИМІНАЛІСТИЧНА ХАРАКТЕРИСТИКА ШАХРАЙСТВА

Успіх розслідування будь-якого злочину багато в чому визначається вмінням слідчого проникнути не тільки в кримінально-правову, але й у криміналістичну його сутність. Правильно ж розібратися в криміналістичній сутності вчиненого – його криміналістичній характеристиці, слідчий може лише за певних умов. Для цього він повинен мати відомості про типові криміналістично значимі ознаки різних видів злочинної діяльності, а також уміти цілеспрямовано виявляти необхідну криміналістичну інформацію в кожному конкретному злочині й зіставляти її з типовою криміналістичною характеристикою відповідного виду злочину.

Криміналістична характеристика злочинів є важливою науково-самостійною понятійною категорією криміналістики, що має значення як для її загальної теорії (теоретичних положень її окремих частин), так і для практичної слідчої діяльності й особливо методики розслідування злочинів[1, с. 60].

До елементів криміналістичної характеристики цього виду злочину слід віднести: предмет злочинного посягання; спосіб учинення злочину; обстановку вчинення злочину; відповідну слідову картину злочину (сліди (або наслідки злочину) та збитки, заподіяні його вчиненням); особу злочинця.

Центральним елементом криміналістичної характеристики таких злочинів є спосіб учинення, що характеризує діяльність злочинця, відображає відповідну систему зв'язків і відносин елементів, що входять до єдиної структури злочинної діяльності [2, с. 20].

Спосіб вчинення злочину – це сукупність прийомів, методів, послідовність дій чи використання засобів, а також знарядь, за допомогою яких досягається злочинна мета. Способи шахрайства класифікують за такими підставами:

1. залежно від спрямованості шахрайського посягання;
2. залежно від сфери соціально-економічної діяльності;
3. залежно від характеру "стосунків", що виникають між підприємствами чи господарськими товариствами;
4. залежно від тривалості злочину;
5. залежно від характеру локалізації шахрайства.

Поряд зі способом вчинення, інформативно значимими для розкриття й розслідування зазначених злочинів є відомості про обстановку вчинення протиправних дій.

Деякі спроби шахрайства можуть реалізуватися у кількох місцях, не пов'язаних між собою. При вчиненні шахрайства може мати місце створення злочинцем обстановки, що сприяє досягненню мети заволодіння цінностями шляхом обману чи зловживання довір'ям. Шахрай може демонструвати своє удаване знайомство із впливовими людьми (пред'являти візитні картки, фотографії, автографи), виявляти поінформованість із певних питань, пропонувати дружбу, запрошувати до ресторану, розповідати про себе. Шахрайський обман може виявлятися в конклюдентних діях, що вводять потерпілого в оману щодо необхідності передачі майна.

Важливим елементом криміналістичної характеристики є час вчинення злочину. Стосовно часового періоду шахрайства, то воно може складатися з декількох часових відрізків. Це найчастіше пов'язано з часовим інтервалом діяльності тієї чи іншої установи, підприємства чи організації. Предметом шахрайства може бути: гроші (готівкові та безготівкові; національна та іноземна валюта); цінні папери; нерухомість та право на нерухомість.

При дослідженні питання про слідоутворення під час дій шахраїв слід брати до уваги етапи їх злочинної діяльності. Готування шахраїв пов'язане із утворенням великої кількості слідів матеріального та інтелектуального характеру. Насамперед, це дії з пошуку потерпілої особи, початок вербального (рідше – невербального) контакту, пристосування документів та предметів для подальшого обману або зловживання дові-

рою потерпілого, пошук власними силами або за допомогою третіх осіб засобів та можливостей вчинення злочину. У процесі готування шахраї можуть готувати засоби, розробляти план злочинної діяльності, з розподілом ролей між співучасниками.

Сліди вчинення шахрайства класифікують на сліди, залишені на місці вчинення злочину, сліди, утворені на потерпілому, його одязі, у його мешканні, у його пам'яті, сліди, що утворені злочинцем, залишені на його одязі, серед його речей, у його пам'яті. До їх числа можна віднести отримані від потерпілого та інших осіб відомості про шахрая та його дії; залишені у жертви засоби вчинення злочину (грошова "лялька", розписка, фіктивні цінні папери та інші документи, підроблені ювелірні та інші вироби); дійсні документи, що відбивають дії злочинців з підготовки до шахрайства (телеграми, договори, рахунки, протоколи про наміри та ін.) [3, с. 13].

У більшості випадків шахраями є 68% злочинців – особи чоловічої статі. Так, 23% з них знаходилися у віці від 18 до 25 років та мають достатні інтелектуальні властивості усвідомлення власної протиправної діяльності.

Сучасні шахраї, які вчиняють злочин відносно власності фізичних осіб, можуть бути класифіковані на кілька типів: 1) шахраї на ринку нерухомості або цінних паперів; 2) "вуличні" шахраї (питома вага осіб циганської національності); 3) шахраї, що репрезентують себе представниками державних, комунальних, соціальних служб, громадських організацій; 4) побутові шахраї, що використовують близькі стосунки для реалізації злочинних задумів; 5) посадові особи органів державної влади та управління.

Література

1. Криміналістика : [учебник] / Отв. ред. Н. П. Яблоков. – [3-е изд., перераб. и доп.]. – М. : Юристъ, 2005. – 781 с.
2. Весельський В. К. Сучасні можливості використання даних про спосіб вчинення злочину в боротьбі зі злочинністю : навч. посіб. [для студ. вищ. навч. закл.] / В. К. Весельський, С. М. Завялов, В. В. Пясковський. – К. : КНТ, 2009. – 160 с.
3. Головкін С.В. Криміналістична характеристика шахрайства відносно власності особи та її використання на початковому етапі розслідування: автореф. дис. на здобуття наук. Ступеня канд.. юрид. Наук: спец. 12.00.09 "Кримінальний процес та криміналістика; судова експертиза" / С.В. Головкін – Луганськ, 2008. – 20 с.

УДК343.293; 343.292

Потильчак А.О.,
асистент,
Бідна А.О.,
магістрант,

Національний авіаційний університет, м. Київ, Україна

СОЦІАЛЬНА АДАПТАЦІЯ ОСІБ, ЯКІ ПОТРАПИЛИ ПІД АМНІСТІЮ ТА БУЛИ ПОМИЛУВАНІ

Амністія в ході свого історичного розвитку та становлення вважалася традиційним проявом гуманізму в кримінальному законодавстві. Історія розвитку кримінального законодавства знає чимало випадків та підстав, коли незважаючи на факт вчинення злочину, держава прощала особі вчинене і відмовлялася притягувати її до кримінальної відповідальності. Одним з таких проявів "прощення", яке і сьогодні передбачене у чинному кримінальному законодавстві, є інститут амністії. За даними окремих вчених перші згадки про акти, які нагадують амністію у теперішньому розумінні цього поняття, відносяться ще до середини XVI ст. [3, с.68].

І амністія, і помилування характеризуються істотними ознаками, які виражають їхню внутрішню природу і дозволяють виділити ці правові інститути з-поміж інших. Глибинні процеси реформування та удосконалення різних сфер життєдіяльності України з часу, коли держава почала здійснювати удосконалення законодавства з перших днів своєї незалежності торкнулися і таких понять як амністія та помилування. Закон України "Про застосування амністії в Україні" був прийнятий ще 1 жовтня 1996 року. В нього вносилися зміни і доповнення, іноді не дуже істотні, і діяв цей закон впродовж 16 років, поки 2 жовтня 2011 року був прийнятий Закон України "Про внесення змін і доповнень в Закон України "Про застосування амністії в Україні" і в інші законодавчі акти" [2, с.117]. Звичайно ж соціальне, економічне і політичне життя суспільства потребувало суттєвих змін і вимагало нового підходу до здійснення амністії. Зміни, що вносилися Законом України від 2 червня 2011 року були настільки кардинальними, що даний закон може сприйматися суспільством, як новий Закон про амністію.

Кримінальний Кодекс України визначає, що особи, визнані винними у вчиненні злочину обвинувальним вироком суду, або кримінальні справи стосовно яких розглянуті судами, але вироки стосовно цих осіб не набрали законної сили, можуть бути повністю або частково звільнені від відбування покарання[1]. Проаналізувавши інститути амністії та